

Könyvismertetés

Pósfai György:

**Magyarország Legnagyobb Fáin.
Dendrománia. – Alexandra Ki-
adó, Pécs, 2005, pp. 168.**

Egyre rendszeresebben jelennek meg famatuzsálemeinkről és faóriásainkról ismeretterjesztő kiadványok, könyvek, a dendrománia egyre több fotográfust, természetrajongót ejt fogságába. 2005 karácsonyán Pósfai György lepett meg minket egy impozáns kiadvánnyal, melyben hazánk legnagyobb fáihoz kalauzol el képeivel és leírásaival. Különösen érdekes a bevezető fejezet, amelyben saját tapasztalatai, terepi megpróbáltatásai alapján próbálja az olvasót bevezetni a legek birodalmába, megtalálásuk, megismerésük nehézségeibe. Így megtudhatjuk, hogy mikor érdemes felkeresni a nagy fákat, milyen felszerelést vigyünk magunkkal, hogyan és hol kell törzskerületet mérni, érdemes-e az életkort becsülni,

mennyire hihető a fákhöz kapcsolódó legendák stb. Mindezt közérthető stílusban kapjuk, a szerző szándékosan kerül a tudományosság látszatát.

Ez a könyv a ma emberének íródott. Információs társadalmunk tagjai keveset olvasnak, így a szerző által készített képeket kevés szöveg kíséri, a vizuális élmény átadása kerül előtérbe. De nem terheli az olvasót (tkp. könyvforgató) holmi tudományos nevekkal, de még fajnevekkel sem, megelégszik a nemzetség szintű azonosítással. S nem törekszik teljességre sem, csak az ismertebb, főleg őshonos fajtáink méretesebb egyedeinek bemutatását találjuk meg. A geoinformatika vívmányai viszont már bevonulnak a könyvbe, minden faegyed GPS koordinátáit is megadja, így modern világunkban a felkeresésnek már nincs akadály.

E sorok írója kissé meghökkenve lapozgatta az igazán dicséretre méltó mű utolsó táblázatát, amelyben a faegyedek élvezeti értékeit adja meg Pósfai

György. A szarvasagancsok bírálatához kidolgozott Nadler-pontok analógiáján hat szempont (törzskerület, egészség, törzsforma, korona, környezet, megközelítés) alapján számolja az élvezeti értéket, amelyet ráadásul Nadler-pontszámnak nevez. Tudom, hogy jó szándék vezette a szerzőt, így próbálja fáit eladhatóvá, fogyaszthatóvá tenni, de számomra ez némi visszatetszést jelent. Szabad-e szubjektív szempontok szerint rangot felállítani a legnagyobb fák birodalmában, s az egyiket azért előrébb helyezni, mert a „fogyasztó” számára jobban megközelíthető? S lehet-e a zsenyei tölgy koronájára 3 pontot adni (a 10-ből) azért, mert pusztuló ágrendszerével egy különleges architektúrát, kevesebb „élvezhetőséget” nyújt a szemlélőnek? Nem tudom. Ha így lehet több embert dendrománá tenni, akkor ezt a módszert elfogadom, mert Pósfai György szándéka e könyvvel egyértelmű: denaturálódó világunk maradványait közelebb hozni hozzánk.

Dr. Bartha Dénes

Lásd még: E.L. 2006. február

Európai földigiliszták Észak-Amerikában

Európából származó földigiliszta-fajok az európai bevándorlókkal szinte egy időben kezdték el az észak-amerikai kontinens meghódítását. A folyamat azóta is tart, és teljesen általánossá vált olyan ökoszisztémákban is, ahol eredetileg nem fordultak elő földigiliszták. A száz őshonos faj mellett 45-re tehető a máshonnan származók száma. A gilisztainvázió hatása az ökoszisztémákra elsősorban a talajban, illetve a talajfelszínen található szerves anyagok és szeretlen összetevők emésztésén, megváltoztatásán és keverésén keresztül jelentkezik. A giliszta ezen felül közvetlenül is befolyásolja a növényeket, mivel fogyasztják azok hajszálgököreit, miközben megváltoztathatják a hajszálgökök kémiai környezetét. Az összegzett hatás a mezőgazdasági területeken általában pozitív, de természetes életközösségekben nehezen becsülhető, és sajnos kevésbé vizsgált. Mivel a giliszta gyökérzetet befolyásoló képessége az adott növényfaj jellegzetességein kívül az adott gilisztafajtól is függ, ezért e hatás területenként igen eltérő lehet.

Mindezek alapján logikusnak tűnik a feltételezés, miszerint a földigiliszta megjelenése egy nélkülük kialakult ökoszisztémában nagyfokú változásokat

okozhat. Ennek megfelelően az európai giliszta inváziója a legdrasztikusabb következményekkel Észak-Amerikában, a hűvös klímájú területeken járt, ahol őshonos földigiliszta-fajok léteztek. Ezek az élőhelyeken megváltozott a talaj szerkezete és tápanyag-ellátottsága. Több kutatás is meggyőzően bizonyította, hogy az észak-amerikai erdőkben széles körben csökkent a természetes aljnövényzet sokfélesége és az egyes fajok gyakorisága. Jelenleg az invázió „frontvonala” Minnesota állam keményfa erdeiben húzódik, egyedülálló lehetőséget nyújtva a kutatóknak a földigiliszta megjelenése által kiváltott talajszerkezeti és -kémiai változások nyomán követésére. Cindy Hale és kutatótársai a Minnesota Egyetemről ebben a határzónában vizsgálták a különböző földigiliszta-fajegyüttesek, valamint a növekvő földigiliszta-biomassza hatását a talajra, és néhány, a területre jellemző növényfajra.

A talaj szerkezete a földigiliszta biomasszájának növekedtével a következő módon változott. A legfelső, a humuszszodás különböző fázisaiban lévő elhalt szerves anyagot tartalmazó talajréteg elvékonyodott, mialatt a közvetlenül alatta található, főleg szeretlen anyagokból álló rétegben a szerves

anyag és a hajszálgökök aránya megnőtt, feltehetően a keveredés hatására. A növények számára elérhető nitrogén- és foszforforrások nagy giliszta mennyiség esetén lecsökkentek. Ennek következménye a vizsgált négy növényfajból háromnál tettenérhető volt a levelek kémiai vizsgálatakor is. Általánosságban az ilyen területeken megnőtt a levelekben a szén/nitrogén arány. A változások mértékét a földigiliszta aktuális fajösszetétele is befolyásolta. A jelenség folyamatos vizsgálatát a kutatók fontosnak tartják, mert ez a természetes erdőkre nehezedő sok egyéb hatás egyik alapvető tényezője lehet.

Dr. Kovács Tibor

J. Horváth József:

BEFELÉ

Az erdőbe már befelé megyünk.
Titkolt sebekkel, srétektől sértve.
Eddig fényben, fent fess réten,
Ily sok félelemtől nem kísértve.

Már nemcsak díszes agancsunk hull el
Most sötét, szuk szurdokot keresünk.
Hol álom, veséző veselke vár,
Hol hulló levél takarja testünk!